

BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNİN İHTİYATÎ TEDBİR KARARI VEREBİLMESİ VE KARARIN DENETİMİ***Dr. Öğr. Üyesi Cemil SİMİL******ÖZ**

İlk derece mahkemelerinin ihtiyatî tedbir taleplerinin reddi kararlarına karşı kanun yoluna gidilebilir. Bu durumda bölge adliye mahkemesi, koşulları gerçekleşmişse istinaf başvurusunu kabul ederek ihtiyatî tedbir talebi hakkında bizzat karar verebilir. Karşı tarafa itiraz imkânı tanınmadan bölge adliye mahkemesi tedbir kararı vermişse, dava ilk derece mahkemesinde görülse dahi bu karara karşı ilk derece mahkemesinde itiraz edilebilir.

İhtiyatî tedbir sadece ilk derece mahkemesindeki yargılama sırasında değil, bölge adliye mahkemesindeki yargılama sırasında da talep edilebilir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki ihtiyatî tedbir talepleri hakkında verilen kararların denetimine yönelik düzenlemeler dikkate alındığında ve etkin hukukî korumanın sağlanması, keyfi ve hukuka aykırı kararların verilmesinin önlemesi için bölge adliye mahkemesindeki yargılama sırasında verilen tedbir kararlarının da denetlenmesinin mümkün olduğu kabul edilmelidir.

Ayrıca bölge adliye mahkemeleri tarafından verilen ihtiyatî tedbirlerin teminat karşılığında veya durum ve koşulların değişmesi sebebiyle değiştirilmesi veya kaldırılması mümkündür.

Anahtar Kelimeler: İhtiyatî tedbir, itiraz, kanun yolu, istinaf, temyiz.

* Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 27/11/2020

Kabul Edildiği Tarih: 24/12/2020

** İstanbul Kültür Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku ABD Öğretim Üyesi

E-Mail: c.simil@iku.edu.tr

ORCID: 0000-0002-5353-7624

ADJUDICATION OF A TEMPORARY INJUNCTION BY THE COURTS OF APPEAL AND IT'S JUDICIAL REVIEW

ABSTRACT

Rejection of a temporary injunction by a court of first instance may be appealed. In this case, the regional court of appeal shall decide on the temporary injunction request on the merits and grant the temporary injunction, if the prerequisites are met. If the temporary injunction is granted by a regional court of appeal without hearing the opposing party, the opposing party may plea to the temporary injunction, even if the case is pendent by a court of first instance.

A temporary injunction shall be requested from not only the courts of first instance, but also the regional courts of appeal. Considering the provisions regarding the judicial review of the decisions regarding the temporary injunction requests in the Code of Civil Procedure, it should be accepted that it is possible to review the temporary injunction decisions made during the trial in the regional court of appeal in order to ensure effective legal protection and to prevent arbitrary and unlawful decisions.

In addition, it is possible to change or dissolve the temporary injunctions granted by the regional courts of appeal by way of security or due to changes in the situation and conditions.

This article examines when regional courts of appeal may adjudicate a temporary injunction and the judicial review of this adjudication.

Keywords: Temporary injunction, plea to the temporary injunction, appellate remedy, appeal, cassation

GİRİŞ

İhtiyati tedbir, dava açılmadan önce talep edilebileceği gibi dava görülürken de talep edilebilir¹ (m. 390). Bu talep üzerine inceleme yapan mahkeme tedbir talebini kabul edebileceği gibi tedbir talebini reddedebilir (m. 391). Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 341 ve 391. maddelerine göre ihtiyatî tedbir taleplerinin reddi kararları ile 394. maddesine göre ihtiyatî tedbir kararlarına itiraz hakkında verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurulabileceği kabul edilmiştir. 7251 sayılı Kanun'la ihtiyatî tedbir kararı, karşı taraf dinlenilerek verilmişse, bu karara karşı da kanun yoluna gidilebileceği açıkça düzenlenmiştir.

İlk derece mahkemesinin ihtiyatî tedbir talebinin reddine ilişkin kararına karşı kanun yoluna başvurulması üzerine bölge adliye mahkemesi, istinaf başvurusunu kabul ederek ihtiyatî tedbir talebi hakkında bizzat karar verebilir. İhtiyati tedbir hakkında kanun yoluna başvurabilmek için, davanın esası hakkında kararı beklemeye gerek yoktur; ilk derece mahkemesinin davanın esası hakkında kararıyla ilgili istinaf başvurusu yapılmadan veya istinaf başvurusu ile birlikte de ihtiyatî tedbir talebinde bulunulabilir.

İlk derece mahkemesinin kararı üzerine tedbir hakkında kanun yolu incelemesi yapan ve tedbir hakkında karar verebilen bölge adliye mahkemesi, aynı zamanda istinaf başvurusunu kabul etmesi üzerine veya kendisinin ilk derece mahkemesi olarak uyuşmazlığı gördüğü hâllerde, talepte bulunulması halinde de ihtiyatî tedbir hakkında karar verebilir. Bölge adliye mahkemelerinin uyuşmazlığın esası hakkında inceleme yaptığı hâllerde de ihtiyatî tedbir kararı verebileceği doktrinde kabul edilmektedir. Ancak bazı bölge adliye mahkemeleri, aksi yönde kararlar vermektedirler. Ayrıca bölge adliye mahkemelerinin ihtiyatî tedbir talepleri hakkında verdiği kararlara karşı temyiz yoluna gidilemeyeceği yönünde uygulamada kararlar bulunmakla birlikte, doktrinde bu konuda farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Tüm bu değerlendirme ve tartışmalar dikkate alınarak bu çalışmada bölge adliye mahkemelerinin hangi durumlarda ihtiyatî tedbir kararı verebileceği ve bu kararların denetiminin nasıl olması gerektiği inceleme konusu yapılacaktır.

I. KANUN YOLUNA BAŞVURU ÜZERİNE BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİNİN İHTİYATÎ TEDBİR KARARI VEREBİLMESİ

1. Genel Olarak

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 390. maddesine göre ihtiyatî tedbir, dava açılmadan önce, esas hakkında görevli ve yetkili mahkemeden; dava açıldıktan sonra ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilmektedir. İlkinde henüz bir dava, yani nihaî hukukî koruma talebi yokken, bağımsız bir şekilde geçici hukukî koruma

¹ KURU, Baki, Medenî Usul Hukuku El Kitabı C. II, Ankara 2020, s. 1263; KURU, Baki/AYDIN, Burak, Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, 4. Bası, Ankara 2020, s. 463; ÜSTÜNDAĞ, Saim, İhtiyatî Tedbirler, İstanbul 1981, s. 45; PEKCANİTEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet, Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, 8. Bası, İstanbul 2020, s. 575; ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TAŞPINAR AYVAZ, Sema/HANAĞASI, Emel, Medenî Usul Hukuku, 6. Bası, Ankara 2020, s. 584; YILMAZ, Ejder, Geçici Hukukî Himaye Tedbirleri C. 1, Ankara 2001, s. 178; ATALI, Murat/ERMENEK, İbrahim/ERDOĞAN, Ersin, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 3. Bası, Ankara 2020, s. 701; BUDAK, Ali Cem/KARAASLAN, Varol, Medenî Usul Hukuku, 4. Bası, Ankara 2020, s. 342; KARSLI, Abdürrahim, Medeni Muhakeme Hukuku, 5. Bası, İstanbul 2020, s. 735; GÖRGÜN, Şanal/BÖRÜ, Levent/TORAMAN, Barış/KODAKOĞLU, Mehmet, Medenî Usul Hukuku, 9. Bası, Ankara 2020, s. 726.

olarak tedbir talep edilirken, ikincisinde mevcut bir dava içinde tedbir talebi söz konusudur. Dava açılmadan önce ihtiyatî tedbir talebinin reddi halinde, bu karara karşı kanun yolu incelemesi için istinaf yoluna başvurulması ile dava sırasında ihtiyatî tedbir talebinin reddi üzerine istinaf başvurusunda bulunulması kural olarak farklılık göstermemektedir. Bu nedenle bölge adliye mahkemesinin verebileceği kararlar ve bu kararlarının denetimi birlikte değerlendirilecektir.

Bölge adliye mahkemeleri, hakem kararlarının iptali davalarında olduğu gibi bazı uyuşmazlıklar bakımından ilk derece mahkemesi olarak görev yaparlar. Bölge adliye mahkemelerinin ilk derece mahkemesi olarak uyuşmazlığı gördüğü hâllerde de gerek dava açılmadan önce gerekse dava sırasında ihtiyatî tedbir talebinde bulunulabilir. Bu durumda da Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 389 ve devamı maddeleri uygulama alanı bulacaktır. Bölge adliye mahkemelerinin ihtiyatî tedbir talepleri hakkında verdikleri kararlara karşı konulmasında aynı şekilde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 391 ve 394. maddelerindeki düzenlemeler dikkate alınacaktır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 362. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendindeki, geçici hukukî korumalar hakkında verilen kararların temyiz edilemeyeceğine ilişkin hüküm de buna engel değildir. Ancak bu husus, istinaf başvurusunun kabulü üzerine davanın bölge adliye mahkemesinde görülmesi sırasında verilen tedbir kararlarına karşı konulması ile aynı sonuca tabi olduğu için aşağıda incelenecektir².

2. İhtiyatî Tedbir Talebinin İlk Derece Mahkemesi Tarafından Reddedilmesi Üzerine İstinafa Başvurulması Hâlinde

a. Bölge Adliye Mahkemesinin İhtiyatî Tedbir Hakkında Karar Verilmesi İçin Dosyayı İlk Derece Mahkemesine Göndermesi

Dava açılmadan önce ihtiyatî tedbir talepleri, esas hakkında görevli ve yetkili olan mahkemeden; dava açıldıktan sonra ise ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilir (m. 390/1). Bu talebin reddi hâlinde talepte bulunan, kanun yoluna başvurulabilir (m. 341/1, b. b; m. 391/3).

İhtiyatî tedbir talebinin reddi kararına karşı istinaf yoluna başvurulması durumunda bölge adliye mahkemesi, iki şekilde karar verebilir³. Birincisi, tedbir hakkında istinaf başvurusunun reddi kararıdır. Bu durumda, bölge adliye mahkemesinin verdiği karar kanunen kesin olup temyiz edilemez (m. 361/1, b. f).

İkincisi, bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu kabul edebilir. Bu durumda da bölge adliye mahkemesi değişik ihtimallere göre dosyayı kararı veren mahkemeye ya da başka bir ilk derece mahkemesine gönderebileceği gibi kendisi de ihtiyatî tedbir talebi hakkında bizzat karar verebilir. Zira ihtiyatî tedbir talebinin reddi kararına karşı istinaf yoluna başvurulması hâlinde de Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353. maddesi kural olarak uygulama alanı bulacaktır.

² Bkz.: aşı. II, 4.

³ Bölge adliye mahkemesince verilecek kararlar hakkında genel bilgi için bkz.: KURU, El Kitabı, s. 1378 vd.; SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral, Türk Medeni Yargılama Hukuku, İzmir 2013, s. 361-362; ÖZEKES, Muhammet, Pekcanıtez Usûl Medenî Usûl Hukuku, 15. Bası, İstanbul 2017, 2264 vd.; AKİL, Cenk, İstinaf Kavramı, Ankara 2010, s. 319 vd; AKKAYA, Tolga, Medenî Usûl Hukukunda İstinaf, Ankara 2009, s. 313 vd.; TAŞPOLAT TUĞSAVUL, Melis, "İstinaf İncelemesi Sonucunda Verilebilecek Kararlar", TBBD, S. 134, Y. 2018, s. 330 vd.; BOZTAŞ, Nevzat, Türk Medeni Usul Hukukunda İstinaf, İstanbul 2020, s. 215 vd.

Bölge adliye mahkemesi, ihtiyatî tedbir talebinin reddi kararını kaldırarak, talebin yeniden incelenmesi için dosyayı kararı veren mahkemeye veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği başka bir mahkemeye ya da görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesine karar verebilir (m. 353/1, b. a)⁴. Özellikle ihtiyatî tedbir talebi bakımından mahkemenin görevli ve yetkili olmasına rağmen görevsizlik veya kesin yetki nedeniyle yetkisizlik kararı vermiş olması durumunda, bölge adliye mahkemesi bu kararı kaldırarak dosyanın kararı veren mahkemeye gönderilmesine karar verir. Bölge adliye mahkemesi bazı durumlarda Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 390. maddesini dikkate alarak esas hakkında görevli ve yetkili başka bir mahkemeye de gönderebilir. Özellikle karşı taraf dinlenmişse veya istinaf başvurusuna karşı taraf cevap vermişse, bölge adliye mahkemesi karşı tarafın bu konudaki itirazlarını da dikkate almalıdır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, bölge adliye mahkemesinin kendi yargı çevresi içinde uygun göreceği başka bir yer mahkemesine de dosyayı gönderebileceği düzenlenmesine rağmen, ihtiyatî tedbir kararına esas hakkında görevli ve yetkili mahkeme karar verebileceği için ve tedbir kararının uygulanmasından sonra, esas hakkında dava açılması gerektiği dikkate alındığında, bölge adliye mahkemesinin dosyayı esas hakkında yetkili olmayan başka bir mahkemeye göndermemesi gerekir.

İhtiyatî tedbir talebinin kabulüne karar verilebilmesi için tedbir talebinde bulunan, ihtiyatî tedbir sebebini ve davanın esası yönünden kendisinin haklılığını yaklaşık olarak ispat etmek zorundadır (m. 390/3)⁵. Bölge adliye mahkemesi, tedbir talebini reddeden mahkemenin, yaklaşık ispat ölçüsünde karar vermeyi mümkün kılmayacak derecede delilleri toplamamış olduğunu tespit etmişse, bu red kararını kaldırarak dosyayı ilk derece mahkemesine göndermesi gerekir. Zira bu durumda ihtiyatî tedbir talebinin kabulü için aranan yaklaşık ispatın varlığı belirlenemeyeceği için bölge adliye mahkemesinin bizzat kendisi tedbir talebi hakkında karar veremeyecektir.

Bununla birlikte delillerin toplanmasındaki eksiklik, bölge adliye mahkemesi tarafından daha hızlı ve kolay giderilebilecek nitelikte ise, dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmemesi ve eksikliğin bölge adliye mahkemesi tarafından giderilmesi gerekir. Aynı şekilde, ilk derece mahkemesinde deliller toplanmış, ancak deliller önemli ölçüde değerlendirilmemiş olsa dahi, bölge adliye mahkemesinin ilk derece mahkemesinin kararını kaldırarak, dosyayı ilk derece mahkemesine

⁴ İstinaf incelemesi neticesinde dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesi hakkında detaylı bilgi için bkz.: AKKAYA, Tolga, "İstinaf İncelemesi Sonunda İlk Derece Kararının Kaldırılması ve Dosyanın İlk Derece Mahkemesine Gönderilmesi", MİHBİR 15. Antalya Toplantısı, 6-7 Ekim 2017, Ankara 2018, s. 115 vd.

⁵ KURU, El Kitabı, s. 1276; ARSLAN, Ramazan, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar Konusunda Getirdiği Yenilikler", Bankacılar Dergisi, Özel Sayı, 2013, s. 10-11; PEKCANİTEZ/ATALAY/ÖZEKES, Usûl, s. 577; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 585; YILMAZ, Hukuki Himaye, s. 893 vd.; DEREN YILDIRIM, Nevhis, Haksız Rekabet Hukuku ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukukunda İhtiyatî Tedbirler, 2. Bası, İstanbul 2002, s. 56 vd.; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 702; BUDAK/KARAASLAN, s. 342; GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, s. 728-729; KARSLI, s. 736; DİRENİSA, Efe, "İhtiyatî Tedbir Kararına Muhalefet Düzenlemesinin (HMK m. 398) İptal Edilmesi ve İptal Kararının Sonuçları Hakkında Bir Değerlendirme", Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, C.11, S. 25, Y. 2019, s. 103-105; ÖZKÖK, Süleyman, İhtiyatî Tedbirler, Ankara 2002, s. 42; AYER, Burak, "İhtiyatî Tedbir Kararına Karşı Başvurma Yolları", Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2020, s. 63-64.

göndermemesi gerekir. 7251 sayılı Kanun’la Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 353. madde birinci fıkra (a)-6’da yapılan “*Mahkemeye, uyuşmazlığın çözümünde etkili olabilecek ölçüde önemli delillerin toplanmamış veya değerlendirilmemiş olması ya da talebin önemli bir kısmı hakkında karar verilmemiş olması*” şeklindeki değişiklik de bu sonuca ulaşmamıza engel olmamalıdır^{6 7}.

⁶ Nitekim Yargıtay da söz konusu değişiklikten sonra verdiği yeni bir kararında, ilk derece mahkemesince tarafların gösterdikleri delillerin çoğu toplanmışsa, HMK m. 353/l, b. a-6 uyarınca eksik hususların tamamlanması için dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesine karar verilmesinin doğru olmadığını, eksik delillerin bölge adliye mahkemesince toplanması ve daha sonra bölge adliye mahkemesinin tüm delilleri birlikte değerlendirerek bir karar vermesi gerektiğini kabul etmiştir. “[...]Bölge Adliye Mahkemesince davalı idare vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile eksik inceleme sebebiyle ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına, dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesine dair hüküm kurulduğundan HMK 353/1-a-6 maddesi uyarınca karar verildiği görülmektedir. HMK’nun 353/l-a-6 maddesinde ise, ilk derece mahkemesince, uyuşmazlığın çözümünde etkili olabilecek ölçüde önemli delillerin toplanmamış veya değerlendirilmemiş olması ya da talebin önemli bir kısmı hakkında karar verilmemiş olması halinde, esasa ilişkin inceleme yapılmadan kararın kaldırılmasına kesin olarak karar verileceği düzenlenmiştir. ... Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 353.maddesinde, bölge adliye mahkemesinin dosyayı ilk derece mahkemesine geri gönderme sebepleri tahdidi olarak sayılmıştır. Kanunda sayılan geri gönderme sebepleri arasında “delillerin eksik toplanması” bulunmamakta olup “uyuşmazlığın çözümünde etkili olabilecek ölçüde önemli delillerin toplanmamış veya değerlendirilmemiş olması ya da talebin önemli bir kısmı hakkında karar verilmemiş” olması vardır. Taraflarca gösterilen ve ilk derece mahkemesince toplanan deliller davanın esası hakkında hüküm kurmaya yeterli olduğundan Bölge Adliye Mahkemesince Hukuk Muhakemeleri Kanununun 353/l-a-6 maddesi uyarınca eksik hususların ikmali için dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesine dair kesin verilen kararın HMK’nun 369. maddesinde belirtilen ‘Kanunun açık hükmüne aykırılık’ teşkil ettiği, bu itibarla bölge adliye mahkemesince verilen kararın temyizinin mümkün olduğu sonucuna varıldığından... Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesinin 28.02.2019 tarihli temyiz isteminin reddine ilişkin ek kararın kaldırılmasına karar verildikten sonra işin esasının incelenmesinde; İlk derece mahkemesince tarafların gösterdikleri delillerin çoğu toplandığından Hukuk Muhakemeleri Kanununun 353/l-a-6. maddesi uyarınca eksik hususların ikmali için dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi doğru olmadığı gibi, eksik delillerin toplanması konusunda özellikle HMK’nun 353, 354 ve 373. maddeleri ele alındığında da, kanundaki düzenleme karşısında bölge adliye mahkemesince verilen kararın yerinde olmadığı anlaşılmaktadır. Bu maddelere bakacak olursak; HMK’nun 353/l-b-3 maddesinde; “Yargılamada bulunan eksiklikler duruşma yapılmaksızın tamamlanacak nitelikte ise bunların tamamlanmasından sonra yeniden esas hakkında duruşma yapılmadan karar verilir” HMK’nun 354. maddesinde “(1) Bölge Adliye Mahkemesi hukuk dairesince inceleme, davanın özelliğine göre heyetçe veya görevlendirilecek bir üye tarafından yapılır. (2) İnceleme sırasında gereken hâllerde başka bir bölge adliye mahkemesi veya ilk derece mahkemesi istinabe edilebilir. Yine HMK’nun 357/3. maddesinde “İlk derece mahkemesinde usulüne uygun olarak gösterildiği halde incelenmeden reddedilen veya mücbir sebeple gösterilmesine olanak bulunmayan deliller bölge adliye mahkemesince incelenebilir.” şeklinde düzenleme bulunmaktadır. Yukarıda belirtilen hükümler değerlendirildiğinde; eksik delillerin bölge adliye mahkemesince toplanması gerektiğinden bölge adliye mahkemesince toplanan tüm deliller birlikte değerlendirilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması, Doğru görülmemiştir. Davacılar vekilinin temyiz itirazları yerinde olduğundan hükmün açıklanan nedenle HMK’nun 371.maddesi uyarınca BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istenildiğinde iadesine ve temyize başvurma harcının Hazineye irad kaydedilmesine, 07/10/2020 gününde oybirliğiyle karar verildi.” Yargıtay, 5. HD, 07.10.2020, 4675 E., 8340 K. (Lexpera).

⁷ Bu değişiklik ile ilgili detaylı değerlendirme için bkz.: PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair 7251 Sayılı Kanun Hakkında Değerlendirme”, TBBD 2020, S. 150, s. 285 vd.; ÖZTEK, Selçuk/TAŞPINAR AYVAZ,

Özellikle ihtiyatî tedbirin geçici hukukî koruma sağlaması ve bölge adliye mahkemelerinin verdiği ihtiyatî tedbir kararlarının denetlenebilmesi, bu sonuca ulaşmamızı kolaylaştırmaktadır. Ayrıca ihtiyatî tedbirin amacının gerçekleşebilmesi ve tedbir talebi hakkındaki kararın acele verilmesi gerekliliği de dikkate alındığında, bölge adliye mahkemesinin delilleri değerlendirerek ihtiyatî tedbir talebi hakkında bizzat karar verebilmesi gerekir. Burada önemli olan, bölge adliye mahkemesinin ihtiyatî tedbir talebi hakkında karar verebilmesi için gerekli olan yaklaşık ispat faaliyetinin yerine getirilmiş olmasıdır. Bu yerine getirilmişse, bölge adliye mahkemesi dosyayı ilk derece mahkemesine göndermek yerine, ihtiyatî tedbir talebinin kabulüne karar vermelidir.

b. Bölge Adliye Mahkemesinin İhtiyatî Tedbir Talebi Hakkında Bizzat Karar Vermesi ve Bu Kararın Denetlenmesi

İhtiyatî tedbir görevli ve yetkili mahkemeden talep edilmesine ve ayrıca talep hakkında karar verilebilmesi için gerekli delillerin toplanmasına ve değerlendirilmesine rağmen ihtiyatî tedbir talebi reddedilirse, bölge adliye mahkemesinin istinaf başvurusunu kabul etmesi durumunda ihtiyatî tedbir talebinin reddi kararını kaldırması ve ihtiyatî tedbire doğrudan kendisinin karar vermesi gerekir. Zira bu durumda Hukuk Muhakemeleri Kanunu 353. madde birinci fıkra (b)-2 uygulama alanı bulacak ve bölge adliye mahkemesi, ihtiyatî tedbir talebinin kabulü ile gerekli tedbire bizzat kendisi karar verecektir. Uygulamada da bölge adliye mahkemeleri, ihtiyatî tedbir talebinin kabulü için aranan yaklaşık ispatın gerçekleştiği hâllerde, ilk derece mahkemesinin ihtiyatî tedbir talebinin reddi kararını kaldırmakta ve ihtiyatî tedbire bizzat karar vermektedirler⁸.

Sema/KALE, Serdar, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında 20 Mart 2020 Tarihli Kanun Teklifi'ne İlişkin Bazı Açıklamalar ve Kanun Teklifinin Değerlendirilmesi", TBBD 2020, S.149, s. 141 vd.

⁸ "[...]Diğer taraftan, ihtiyati tedbir talebinin kabul edilebilmesi bakımından HMK'nun 390/3. maddesinde ihtiyati tedbir isteyen haklılığı konusunda tam kanaat değil, kuvvetle muhtemel yaklaşık bir kanaatin yeterli olacağı öngörülmüş olup, Yasanın hükümet gerekçesinde de belirtildiği üzere yaklaşık ispat durumunda "...hâkim o iddianın ağırlıklı ihtimal olarak doğru olduğunu kabul etmekle birlikte zayıf bir ihtimalde olsa aksinin mümkün olduğu ihtimalini göz ardı edemez... bu sebeptendir ki haksız olma ihtimali de dikkate alınarak talepte bulunandan teminat alınması..." hükmüne bağlanmıştır. İhtiyati tedbirin uygulanması sonucu, karşı tarafın zarar görme tehlikesi bulunduğundan HMK'nın 392. maddesinde tedbire karar verilirken talepte bulunandan teminat alınması öngörülmüştür. İhtiyati tedbir kararı verilirken tedbir isteyen haksız çıktığı takdirde, ihtiyati tedbirden dolayı karşı tarafın uğrayacağı zarar için bir teminat alınmasına da karar verilir. (HMK m.391/2-ç, 392) Talep, resmi bir belgeye, başkaca bir kesin delile dayanıyor ya da durum ve koşullar gerektiriyorsa mahkeme gerekçesini açıkça belirterek teminat alınmamasına da karar verebilir. Dava konusu somut olayda davacının öncelikli talebi tapu iptal ve tescile yönelik olup taşınmazın aynına ilişkin bulunduğu taşınmazın dava konusu bulunduğu anlaşılmaktadır. Davacı delil olarak yazılı satış vaadi sözleşmesi ve ödeme belgelerine dayanmış, bir kısım delillerini ve ödeme belgelerinin örneklerini de sunmuş olmakla yaklaşık ispat durumu gerçekleşmiştir. Bunun dışındaki hususlar doğal olarak yargılama sonucu belirlenecektir. Sunulan sözleşmenin noterde düzenlenen resmi belge niteliğinde olması nedeni ile yukarıda açıklanan madde içeriği doğrultusunda teminatsız tedbir verilebileceği değerlendirilmiştir. Bu halde ihtiyati tedbir talebinin reddedilmesi hatalı olmuştur. Açıklanan nedenlerle davacı vekilinin istinaf itirazının kabulüne İDM 24/02/2020 tarihli ihtiyati tedbirin reddine ilişkin ara kararının kaldırılmasına, davacının tedbir isteminin yazılı sözleşme ve ödeme belgesine dayanmış olmakla durumun özelliği gereği teminat alınmaksızın dava konusu taşınmaz üzerine ihtiyati tedbir talebinin kabulüne, kesin olarak karar verilmesi gerektiği kanısına varılarak ...hüküm kurulmuştur..." İstanbul BAM, 7. HD, 16.07.2020, 1060/990 (Lexpera). "[...]Buna göre davacı yönünden HMK'nın 390/3.

Bölge adliye mahkemesinin kendisinin vermiş olduğu ihtiyatî tedbir kararına karşı itiraz edilip edilemeyeceği, itiraz edilecekse bu itirazın nerede yapılması gerektiği konusunda özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Öncelikle, ilk derece mahkemesinin tedbir talebinin reddi üzerine istinaf başvurusu üzerine, bölge adliye mahkemesi karşı tarafı dinleyerek tedbir kararı vermiş ise, bu karara karşı itiraz edilmesi söz konusu değildir. Karşı taraf, tüm itiraz sebeplerini ihtiyatî tedbir yargılamasında ileri sürmelidir. Bu ihtimalde bölge adliye mahkemesinin geçici hukukî korumalar hakkında verdiği kararları kesin olduğu için bu karara karşı temyiz yoluna da gidilemez (m. 362/1, b. f). Ancak bu yönde bir ihtiyatî tedbir kararı genellikle Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353. maddesi çerçevesinde, yani duruşma yapılmaksızın, dosya üzerinden verilecektir. Özellikle, talepte bulunanın hakkının bir an önce korunması gereken durumlarda tedbir yargılamasının mümkün olduğunca hızlı ve basit olması gerektiği de dikkate alındığında, bölge adliye mahkemesinin dosya üzerinden ve dolayısıyla karşı tarafı dinlemeden tedbir kararı vermesi söz konusu olacaktır.

İhtiyatî tedbir talebinin reddi kararına karşı yapılan istinaf başvurusu üzerine bölge adliye mahkemesinin karşı tarafı dinlemeden, tedbir talebini kabul etmesi durumunda, karşı tarafın (veya gerektiğinde üçüncü kişinin) bu karara karşı itiraz

maddesinde belirtilen yaklaşık ispat koşulu somut olayda gerçekleşmiştir. Bu gerekçeler ile davacının tedbir talebinin İİK'nın 72/3 ve HMK'nın 389 vd. maddeleri gereğince kabulüne karar verilmesi gerekirken yerinde olmayan gerekçelerle ihtiyati tedbir talebinin reddine karar verilmesi doğru olmamıştır. Ancak mahkemece bu konuda hata yapılmasının yeniden yargılamayı gerektirmediğinden davacı vekilinin ilk derece mahkemesi ara kararına karşı istinaf başvurusunun kabulüne, ilk derece mahkemesinin 05/10/2018 tarihli ihtiyati tedbir talebinin reddi kararının kaldırılarak yeniden esas hakkında aşağıdaki şekilde karar vermek gerekmiştir. Sonuç: Yukarıda açıklanan nedenlere; 1-Davacı vekilinin istinaf başvurusunun Kabulüne, 2-Adıyaman 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nce 2019/506 Esas sayılı dosyası üzerinden 05/10/2018 tarihli ihtiyati tedbirin reddi kararının Kaldırılmasına, 3-Davacı vekilinin ihtiyati tedbir talebinin Kabulü ile İİK'nın 72/3 maddesi gereğince dava ve icra takibine konu 45.170,00 TL alacağın takdiren %15'i olan 6.775,50 TL'nin davacı tarafından ilk derece mahkemesi veznesine nakdi veya ilk derece mahkemesine banka teminat mektubu sunulması durumunda, Adıyaman 3. İcra Müdürlüğü'nün 2019/6228 takip sayılı dosyasında davacı K2 tarafından icra veznesine yatırılacak olan paranın dava sonuna kadar alacaklıya ödenmesinin Önlenmesine," Gaziantep BAM, 11. HD, 06.02.2020, E. 259, K. 165 (Lexpera). "[...]Dava, marka hükümsüzlüğü talebine ilişkindir. Dairemiz önüne gelen uyuşmazlık ise ihtiyati tedbir talebinin reddi kararına yöneliktir. Davacının 2014 yılından itibaren tescilsiz olarak kullandığı, daha sonra ise tescil ettirdiği ingilizce olan markasının günlük anlamının tüketicilerin çoğunluğu tarafından bilinmemesi, marka kapsamında altın aramasına doğrudan atıf yapan ürün bulunmaması ve davalıların markayı kendi tescillerine aykırı olarak davacının tescil ettirdiği şekilde kullanması nedeniyle HMK'nun 389-390 ve SMK'nun 159.maddesi uyarınca somut olayda yaklaşık ispat koşullarının gerçekleştiği gözetilerek ihtiyati tedbir kararı verilmesi gerekirken yazılı şekilde talebin reddi usul ve yasaya aykırı olduğundan davacı vekilinin istinaf talebinin kabulü gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur. Hüküm: Yukarıda açıklanan nedenlerle; 1-Davacı vekilinin istinaf talebinin Kabulüne, 2-İstanbul Anadolu Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi'nin 26/01/2018 günlü ihtiyati tedbir talebinin reddine dair kararının Kaldırılmasına,3-Davacının ihtiyati tedbir talebinin kısmen Kabulü ile; HMK'nun 389-390 ve 6769 Sayılı SMK'nun 159.maddesi uyarınca 50.000,00 TL nakdi teminat veya banka teminat mektubu davacı tarafından ibraz edildiğinde, davalının markasını tescile uygun kullanma hakları saklı tutularak davalının, davacıya ait ...tescil numaralı markalarının ...şeklindeki kullanımının tedbiren Önlenmesine, bu şekildeki kullanımın davalı ürünleri ve tanıtımlarından çıkarılmasına, fazlaya dair ihtiyati tedbir isteminin reddine," İstanbul BAM, 16. HD, 21.05.2018, E. 1369, K. 1189 (Lexpera). Aynı yönde bkz.: Adana BAM, 1. HD, 21.02.2020, E. 1656, K. 240 (Lexpera); Bursa BAM, 4. HD, 28.09.2020, E. 1103, K. 1008 (Lexpera).

edebileceği konusunda tereddüt etmemek gerekir. Zira karşı tarafa, karardan sonra itiraz imkânı tanınması, hukukî dinlenilme hakkının yerine getirilebilmesi için bir zorunluluktur. Karşı tarafa, kendisini savunma imkânı tanınmaması, hukukî dinlenilme hakkına aykırılık teşkil edeceği için, aleyhine tedbir kararı verilene daha sonra itiraz imkânı tanımak, hukukî dinlenilme hakkının gerçekleşmesini sağlar⁹. Bu ihtimalde bölge adliye mahkemesinin tedbir kararına karşı temyiz yoluna başvurunun da mümkün olmadığı dikkate alındığında, karşı tarafın itiraz hakkı, tedbire karşı savunma yapabilmesi, tedbir kararının gözden geçirilmesini, kaldırılmasını veya değiştirilmesini sağlayabilmesi için son derece önemlidir. Karşı tarafın ilk derece mahkemesindeki ihtiyatî tedbir talebine karşı cevap vermesi veya tedbir talebinin reddi üzerine istinafa başvuru üzerine, cevap dilekçesi vermesi karşı tarafın dinlenmesi ve hukukî dinlenilme hakkının yerine getirildiği anlamına gelmez. Karşı tarafın dinlenerek tedbir kararının verilmesi, tedbir kararının dosya üzerinden verilmemesini, mahkemenin duruşma yapılmasına karar vermesini ve karşı tarafın duruşmaya davet edilmesi üzerine karar verilmesini ifade eder. Aksi takdirde tedbir talebine karşı cevapta bulunmak veya istinaf başvurusuna karşı cevap vermek, karşı tarafın dinlendiği sonucunu doğurmaz. Bölge adliye mahkemesi tedbir talebini kabul ederse, kararını gerekçeli olarak vermeli, açık ve somut olarak hangi sebebe ve delile dayanılarak karar verildiğini kararda açıkça göstermelidir (m. 391/2). Karşı tarafın da tedbir kararının gerekçesine bağlı olarak itiraz imkânını tam olarak kullanabilmesi gerekçeye bağlı olarak savunma nedenlerini ileri sürebilmesi gerekir. Karşı tarafa itiraz imkânının tanınmaması, hem hukukî dinlenilme hakkının göz ardı edilerek tek taraflı yargılama yapılması sonucunu doğurur hem de silahların eşitliği ilkesi göz ardı edilmiş olur¹⁰. Bu nedenle, her ne kadar tedbir kararını bölge adliye mahkemesi vermiş olsa da bu karara karşı itiraz hakkının tanınması zorunludur.

Bölge adliye mahkemesinin verdiği tedbir kararına karşı itirazın nereye yapılacağı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 394. maddesine göre belirlenmelidir. Buna göre, tedbir kararına karşı itiraz kural olarak kararı veren mahkemeye yapılmalıdır. Bununla birlikte 7251 sayılı Kanun'la 394. maddenin ikinci fıkrasına ek bir cümle getirilmiş ve bu cümleye göre, esas hakkında dava açıldıktan sonra, itiraz hakkında bu davaya bakan mahkemece karar verileceği düzenlenmiştir¹¹. Buna göre, esas hakkında dava açılmadan

⁹ KURU, El Kitabı, s. 1289; PEKCANITEZ, Hakan, "Hukukî Dinlenilme Hakkı", Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan, İzmir 2000, s. 764; ARSLAN, s. 19; YILMAZ, HMK Şerhi, s. 3544; TANRIVER, Süha, "Hukuk Yargısı (Medeni Yargı) Bağlamında Adil Yargılanma Hakkı", TBBD, S. 53, Y. 2004, s. 206; ÖZEKES, Hukukî Dinlenilme Hakkı, s. 218; ÖZEKES, Pekcanitez Usûl, s. 2475; KARSLI, s. 736; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 708; GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, s. 728, 734; TUNÇ YÜCEL, Müjgan, HMK Uyarınca Tahkimde İhtiyatî Tedbir ve Delil Tespiti, Ankara 2013, s. 109; AKTEPE ARTIK, Sezin, Medeni Usul Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı, Ankara 2014, s. 371; AYER, s. 20, 77-78; ARAS, Bahattin, "İhtiyatî Tedbir Ve Delil Tespiti Kararlarına İtiraz Ve Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanun Tasarısının Bu Konuda Getirdiği Yenilikler", Terazi Hukuk Dergisi, C. 3, S. 20, Y. 2008, s. 74-75. Ayrıca adil yargılanma hakkı kapsamında silahların eşitliği ilkesinin de ihtiyatî tedbir yargılaması ve geçerliliği sürecince ihtiyatî tedbir kararları bakımından da dikkate alınması gerektiği yönünde bkz. HANAĞASI, Emel, Medeni Yargılama Hukukunda Silahların Eşitliği, Ankara 2016, s. 177-178.

¹⁰ ÖZEKES, İhtiyatî Haciz, s. 211; MİSTAÇOĞLU, Yasemin, Medeni Usul Hukukunda İhtiyatî Tedbir Uygulaması, İstanbul 2020, s. 59; AYER, s. 79.

¹¹ Bu yöndeki ek cümlelerin, dava açılmadan önce esas hakkında işi ele alan mahkemeden başka bir mahkemede ihtiyatî tedbir kararı verilmiş ve itiraz sırasında işin esası incelenmeye başlanmışsa, tedbir

önce, itiraz hakkında karar vermek yetkisi kararı veren bölge adliye mahkemesine aittir. Ancak esas hakkında ilk derece mahkemesinde dava açılması durumunda, itiraz hakkında karar verme yetkisi ilk derece mahkemesinde olacaktır. 7251 sayılı Kanun'la yapılan düzenlemede dikkat edilirse, itiraz hakkında karar verme yetkisi, itirazın yapıldığı an esas alınarak düzenlenmemiştir. İtiraz, kararı veren mahkemeye yapılmış olsa bile, itiraz hakkında karar verilmeden önce asıl dava açılmışsa, itiraz hakkında karar verme yetkisi de esas hakkında davanın görüldüğü mahkemeye geçecektir. Bu durumda Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 20. maddesinin kıyasen uygulanarak ihtiyatî tedbire itiraz dosyasının, itirazın yapıldığı mahkeme tarafından davanın esasını görece mahkemeye gönderilmesi gerektiği kabul edilmektedir¹². Buna göre, ilk derece mahkemesinde davanın açılmasından sonra itiraz başvurusunun yapıldığı bölge adliye mahkemesinin itiraz hakkında karar verilmesi için dosyayı davanın görüldüğü mahkemeye gönderilmesine karar vermesi gerekir. Gönderme kararının taraflara tebliği üzerine, bölge adliye mahkemesinden iki hafta içinde dosyasının davaya bakan mahkemeye gönderilmesi talep edilmelidir. Aksi takdirde, itiraz yapılmamış sayılmalıdır.

İtiraz niteliği itibarıyla bir hukukî çare olup kanun yolu değildir. Bu nedenle itirazın bir üst mahkeme tarafından incelenmesi zorunlu değildir. İtiraz ile verilen kararın denetiminden ziyade, kararın gözden geçirilmesi, taraf menfaatlerinin korunması ve dengelenmesi ile hukukî dinlenilme hakkının sağlanması amaçlanmaktadır¹³. Bunun ise aslında aynı mahkeme ya da aynı düzeydeki başka bir mahkeme tarafından yapılması gerekir. Ancak ihtiyatî tedbir kararlarına karşı yapılan itirazı karara bağlayacak mahkeme, 394. maddenin ikinci fıkrasında açıkça düzenlenmiştir. Bu düzenleme karşısında bölge adliye mahkemesinin verdiği tedbir kararına karşı, davanın esasını gören ilk derece mahkemesinde itiraz edilmesi veya itiraz hakkında ilk derece mahkemesinin karar vermesi gerekir. Ayrıca ihtiyatî tedbir kararları geçici niteliktedir ve uyuşmazlık konusu hakkında asıl davadaki yargılama bakımından bağlayıcı bir etki de doğurmazlar. Bu kararın bölge adliye mahkemesi tarafından verilmiş olmasının, karara itiraz edilemeyeceği ve itiraz üzerine kararın değiştirilip, kaldırılamayacağı anlamına gelmez. Özellikle karşı tarafın itiraz sebepleri ve delilleri de dikkate alınarak, davanın esasını inceleyen mahkemenin bir karar verebilmesi mümkün kabul edilmelidir.

Ayrıca, ihtiyatî tedbir kararına karşı itirazı ilk derece mahkemesi karara bağlamışsa, bu karara karşı da istinaf yoluna başvurulabilir (m. 394/5). Bu durumda bölge adliye mahkemesi, ilk derece mahkemesinin kararını denetleyebileceği için bölge adliye mahkemesinin verdiği tedbir kararına karşı ilk derece mahkemesinde itiraz edilebilmelidir.

kararına itirazın, tedbir kararını ^{veren} mahkemenin değil, işin esasını inceleyen mahkemeye yapılacağı konusunun açıklığa kavuşturulması için getirildiği yönünde bkz.: ÖZTEK/TAŞPINAR AYVAZ/KALE, s. 148.

¹² BUDAK/KARAASLAN, s. 344.

¹³ ÖZEKES, Muhammet, 100 Soruda Medenî Usûl Hukukunda Yeni Kanun Yolu Sistemi İstinaf ve Temyiz, 3. Bası, Ankara 2016, s. 36; ÖZEKES, Pekcanitez Usûl, s. 2156.

3. İlk Derece Mahkemesi Tarafından Verilen İhtiyatî Tedbir Kararının İtiraz Üzerine Kaldırılması Kararına Karşı İstinafa Başvurulması Hâlinde

İlk derece mahkemesi karşı tarafı dinlemeden ihtiyatî tedbir talebini kabul etmiş olabilir. Bu durumda karşı taraf tedbir kararına karşı itirazını, kararı veren mahkemeye yapar. Yine esas hakkında dava açıldıktan sonra, itiraz hakkında davaya bakan mahkeme karar verir (m. 394/2). İtiraz üzerine ilk derece mahkemesi ihtiyatî tedbir kararını kaldırmış olabilir. Mahkemenin verdiği bu karara karşı da istinaf yoluna başvurulabilir.

İstinaf başvurusu neticesinde bölge adliye mahkemesi tedbir talebinde bulunanın istinaf başvurusunu kabul edebilir. Bölge adliye mahkemesi, ilk derece mahkemesinin kararını kaldırıp, ihtiyatî tedbir kararı verirse, bu karar kesindir (m. 394/5; HMK m. 362/1, b. f). Yani bu karara karşı temyiz yoluna gidilemeyeceği gibi tedbir kararı itiraz prosedüründen sonra verildiği için ilk derece mahkemesinde bu karara karşı itiraz edilemez¹⁴.

II. BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİNDEKİ YARGILAMA SIRASINDA İHTİYATÎ TEDBİR KARARI VERİLEBİLMESİ

1. Genel Olarak

İlk derece yargılamasında, ihtiyatî tedbir talebinin reddedilmesi üzerine koşullar gerçekleştiğinde, bölge adliye mahkemesinin ilk derece mahkemesinin kararını kaldırarak bizzat tedbir hakkında karar verebilmesi konusunda uygulamada herhangi bir tereddüt yaşanmamaktadır. Bununla birlikte, yargılamanın bölge adliye mahkemesinde sürdürüldüğü hâllerde, ihtiyatî tedbir talebinde bulunulduğunda, bölge adliye mahkemesinin ihtiyatî tedbire karar verip veremeyeceği, karar verebileceği kabul edilirse de bu kararın denetiminin mümkün olup olmadığı konusunda tereddüt edilmektedir.

Bu konuda bazı bölge adliye mahkemeleri, kanunlarda bölge adliye mahkemelerinin doğrudan ihtiyatî tedbire karar verebileceğine ilişkin bir düzenleme bulunmadığını, bunun mümkün olduğu öngörülmüş olsaydı, bölge adliye mahkemesinin kararının kesin olup olmadığı ya da temyizinin mümkün olup olmadığı yönünde de düzenlemelerin yer almasının söz konusu olacağını, ihtiyatî tedbirin dava açıldıktan sonra asıl davanın görüldüğü mahkemeden istenebileceğine dair düzenleme karşısında, istinaf yoluna başvuranın sıfatı ve istinaf sebepleriyle sınırlı biçimde inceleme ve değerlendirme yapan bölge adliye mahkemesinin asıl mahkeme olarak kabulünün mümkün olmadığı, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 360. maddesinin de buna imkân vermediği gerekçeleriyle bölge adliye mahkemelerinin doğrudan ihtiyatî tedbire karar

¹⁴ HMK m. 395 ile m. 396'nın bölge adliye mahkemeleri tarafından verilen ihtiyatî tedbirler bakımından da uygulama alanı bulacağı yönündeki değerlendirme için bkz.: a.ş. II, 4.

veremeyeceğini kabul etmişlerdir^{15 16}.

¹⁵ “[...]Uyuşmazlık, istinaf aşamasında tedbir talebinin mümkün olup olmadığına ilişkindir. HMK’nun 342. Maddesinde istinaf yoluna başvurulabilen kararlar açıklanmıştır. Geçici hukuki koruma kararının reddi veya bu taleplerin kabulü halinde itiraz üzerine verilen kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması mümkündür. Diğer bir deyişle, istinaf incelemesi, ilk derece mahkemesince değerlendirilerek bir sonuca bağlanan talepler hakkında ve başvuruda bulunanın sebepleriyle sınırlı biçimde yapılır. İlk derece mahkemesince karar verilmeyen veya ilk defa bölge adliye mahkemesinden istenen geçici koruma tedbirleri ile ilgili olarak bölge adliye mahkemesince karar verilmesine imkân tanıyan bir düzenleme mevcut değildir. Her ne kadar HMK’nun 360. maddesindeki ilk derece mahkemesindeki yargılama usullerine gönderme yapan düzenleme nedeniyle istinaf aşamasında da ihtiyatî tedbir kararının verilmesinin mümkün bulunduğu ileri sürülebilirse de HMK’da ihtiyatî tedbire ilişkin olarak kimi kararlara karşı istinaf yolu düzenlenmiş olup, bölge adliye mahkemelerinde doğrudan ihtiyatî tedbir kararı verilebileceğine dair bir düzenleme mevcut değildir. İhtiyatî tedbir talebinin bölge adliye mahkemesi tarafından verilmesi halinde bu karara karşı kanun yoluna başvurunun mümkün bulunup bulunmadığına dair bir düzenlemenin bulunmaması karşısında istinaf aşamasında tedbir kararı verilemeyeceğinin kabulü gerekir. HMK’nun 390/1 maddesindeki ihtiyatî tedbirin dava açıldıktan sonra asıl davanın görüldüğü mahkemeden istenebileceğine dair düzenleme karşısında, istinaf yoluna başvuranın sıfatı ve istinaf sebepleriyle sınırlı biçimde inceleme ve değerlendirme yapan bölge adliye mahkemesinin asıl mahkeme olarak kabulü mümkün değildir. Açıklanan nedenlerle Bölge Adliye Mahkemesinde yapılabilecek işlemlerle ilgili olarak ilk derece mahkemesindeki usulün uygulanmasına dair düzenleme içeren HMK’nun 360. Maddesinden yola çıkılarak, Bölge Adliye Mahkemesinde ihtiyatî tedbir verilebileceğine ilişkin görüşlere katılmak mümkün görülmemiş, ihtiyatî tedbir talebinin ilk derece mahkemesince değerlendirilmesinin gerektiği sonucuna varılmıştır.” İstanbul BAM, 34. HD, 17.10.2019, E. 1334, K. 1876. Aynı şekilde diğer bir karar için bkz.: İstanbul BAM, 34. HD, 07.11.2019, E. 2956, K. 2056 (Kararlar için bkz.: Lexpera). Samsun BAM 1. HD ile Antalya Bam 11. HD de benzer yönde kararlar vermişlerdir. “[...] Davacı vekili tarafından ihtiyatî tedbir kararı verilerek ilamın infazının durdurulması talep edilmişse de, HMK’da ihtiyatî tedbir yönünden Bölge Adliye Mahkemesine verilen görevi gösteren 341/1 madde; İlk Derece Mahkemelerinden verilen nihai kararlar ile ihtiyatî tedbir, ihtiyatî haciz taleplerinin reddi ve bu taleplerin kabulü halinde, itiraz üzerine verilecek kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilir şeklindedir. İhtiyatî tedbirin düzenlendiği HMK 391. maddede de İlk Derece Mahkemesinin ihtiyatî tedbir talebinin reddine veya ihtiyatî tedbire itirazın reddine ilişkin kararlarına karşı kanun yoluna başvurulacağı ve kesin olarak sonuçlandırılacağı düzenlenmiştir. Bu maddelerin değerlendirilmesinden HMK’da ilk derece mahkemesince ihtiyatî tedbirine ilişkin verilen bazı kararlara karşı istinaf yolu düzenlenmiş olup bu kapsamı aşar biçimde doğrudan ihtiyatî tedbir kararı verilmesi düzenlenmemiştir. Bölge Adliye Mahkemesi hukuk dairesi istinaf başvurusu üzerine mahkemenin ihtiyatî tedbir talebinin reddi kararını kaldırıp ihtiyatî tedbir kararı vermesi mümkün ise de istinaf başvuru dilekçesindeki istinaf sebeplerinin dışında kalan ihtiyatî tedbir talebini inceleyerek karar vermesi mümkün değildir. Yasa doğrudan Bölge Adliye Mahkemesi hukuk dairesinin ihtiyatî tedbir kararı verebileceğini öngörmüş olsaydı verilecek bu kararın kesin olup olmadığı, temyiz veya itiraz yolu olup olmadığı da düzenlenmiş olması gerekirdi ki böyle bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle ilk derece mahkemesinde talep edilmemiş veya talep edilip reddedilmiş ve istinaf yoluna başvurulmamış tedbir talebinin Bölge Adliye Mahkemesi hukuk dairesi tarafından incelenemeyeceği, HMK 390/1. Maddede ihtiyatî tedbirin asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edileceği belirtilmiş olup, Bölge Adliye Mahkemesi hukuk dairesi istinaf başvurusu nedeniyle ve bununla sınırlı davaya bakmakta olup asıl davaya bakan mahkeme olarak da değerlendirilemez. 360. maddedeki kuralın da Bölge Adliye Mahkemesi tarafından yapılabilecek işlemlerle ilgili olarak ilk derece mahkemelerindeki usulün uygulanmasına yönelik olduğu, HMK hükümlerine göre doğrudan tedbir taleplerinin incelenemesinin mümkün olmadığı, bu nedenle davacı vekilinin ihtiyatî tedbir kararı verilmesi talebinin reddine karar verilmesi gerektiği...” Samsun BAM, 1. HD, 12.05.2017, E. 415, K. 427 (Lexpera). Aynı yönde bkz.: Antalya BAM, 11. HD, 12.01.2017, E. 94, K. 15 (Lexpera).

¹⁶ İstanbul BAM 15. HD aynı sonucu ihtiyatî haciz talepleri bakımından da kabul etmiştir. “[...] Tüm dosya kapsamına göre, devir tutanağında davalıların devir bedelini ödeyeceğine dair imza ve kabul beyanları

Hâlbuki sadece ilk derece mahkemelerindeki yargılama sırasında değil, bölge adliye mahkemesindeki yargılama sırasında da ihtiyatî tedbir talebine ihtiyaç duyulabilir. Ayrıca bölge adliye mahkemesinin ilk derece mahkemesi olarak davayı görmesi veya istinaf başvurusunun kabulü neticesinde davaya bölge adliye mahkemesinde devam ediliyorsa, ihtiyatî tedbir de sadece bölge adliye mahkemesinden talep edilebilir. Aşağıda bölge adliye mahkemelerindeki yargılama sırasında ihtiyatî tedbir taleplerine karar verilebileceği açıklığa kavuşturulduktan sonra, bu kararların denetimi incelenecektir.

2. Davanın Bölge Adliye Mahkemesinde Görülmesi Sırasında İhtiyatî Tedbir Kararına İhtiyaç Duyulması

İstinaf, genel olarak ilk derece mahkemelerinin nihaî kararlarına karşı başvuru bir kanun yoludur. Asıl işlevi, ilk derece mahkemeleri kararlarını denetlemek olmakla beraber, kelime anlamı olarak bir işe yeniden başlamak, yeniden ele almak anlamına gelmektedir¹⁷. Bu nedenle, istinaf başvurusu üzerine bölge adliye mahkemesi gerektiğinde işin esasına girerek inceleme yapabilmekte ve işin esası hakkında yeni bir karar verebilmektedir¹⁸. Bölge adliye mahkemesinin işin esasına girerek inceleme yaptığı aşamada, ihtiyatî tedbir talebinde bulunulup bulunulamayacağı konusunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 341. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre bölge adliye mahkemesi, ihtiyatî tedbir taleplerinin reddi kararları, karşı tarafın yüzüne karşı verilen ihtiyatî tedbir kararları ile karşı tarafın yokluğunda verilen ihtiyatî tedbir kararlarına karşı yapılan itiraz üzerine verilen kararlara karşı yapılan istinaf başvurularını incelemektedir. Aynı Kanun'un 360. maddesinde istinaf yargılamasında aksine hüküm bulunmayan hâllerde, ilk derece mahkemesinde uygulanan yargılama usûlünün, bölge adliye mahkemesinde de uygulanacağı kabul edilmiştir.

İhtiyatî tedbirler en temel işlev olarak, hakkın ya da hak sahibinin karşılaştığı

bulunmadığı, sözleşmenin 4. maddesine göre fesih halinde dahi cezai şart istenebileceği, mahkemece belirtilen gerekçelerle hakkaniyet ve sözleşme adaletine uygun indirim yapıldığından ve hükmedilen alacağa avans faizi işletilmesi istenmiş ise de dosya kapsamında yüklenicinin tacir olduğuna dair delil bulunmadığından bu yönleri ilişkin davacı vekilinin istinaf taleplerinin reddi gerekmiştir. İİK'nın 258. maddesinde ihtiyati hacze 50. Maddede belirtilen yetkili mahkemece karar verileceği, 50. maddesinde takip hususunda hukuk usulünün yetkiye dair hükümlerinin kıyas yolu ile uygulanacağı, İİK'nın 265/son fıkrasında ihtiyati haciz kararına itiraz üzerine verilen karara karşı istinaf yoluna başvurulabileceği, HMK'nın 341/1 maddesinde ise ilk derece mahkemelerinden verilen nihai kararlar ile ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz taleplerinin reddi ve bu taleplerin kabulü hâlinde, itiraz üzerine verilecek kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabileceği düzenlenmiş olup, buna göre ilk derece mahkemesinde verilecek bir kısım kararlar hakkında Bölge Adliye Mahkemesi'nde istinaf yoluna başvurulabileceği düzenlenmesine rağmen, ihtiyati haciz kararının doğrudan Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilebileceğine ilişkin hüküm bulunmadığı, kaldı ki, yerel mahkemelerden verilen kararlara dayalı olarak her zaman yerel mahkemelerden ihtiyati haciz talep edilmesi de mümkün olduğundan davacı vekilinin ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir talebinin de reddi gerekmiştir..." İstanbul BAM, 15. HD, 28.02.2017, E. 98, K. 89 (Kazancı).

¹⁷ YILDIRIM, M. Kamil, Hukuk Devletinin Gereği: İstinaf, İstanbul 2000, s. 118; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 604; ÖZEKES, Pekcanitez Usûl, s. 2202; GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, s.648; BOZTAŞ, s. 5; ALBAYRAK, Adem/ARSLAN, Cihat, Hukukta İstinaf Uygulaması, Ankara 2016, s. 6.

¹⁸ Detaylı bilgi için bkz.: MERAKLI YAYLA, Deniz, Medeni Usul Hukuku'nda İstinaf Kanun Yolunda Yeniden Tahkikat Yapılması, Ankara 2013, s. 55 vd.

tehlikelerin bertaraf edilmesini, bu tehlikelerin yol açabileceği telafisi güç veya imkânsız zararların veya tehlikenin önlenmesi amaçları¹⁹. Hakka yönelik tehlike veya zarar tehditleri ilk derece yargılaması sırasında olabileceği gibi bölge adliye mahkemesi yargılaması sırasında da olabilir. Tedbir talebinde bulunan, hakka yönelik tehlike veya zarar tehditlerine karşı korumayı ilk defa bölge adliye mahkemesinde görülen yargılama sırasında isteyebilir. Bu, talepte bulunanın ilk derece yargılamasında buna ihtiyaç duymamasından kaynaklanabileceği gibi durum ve koşulların ilk derece yargılamasından sonra değişiklik göstermesinden de kaynaklanabilir. Hatta ilk derece yargılamasında, yaklaşık ispat faaliyeti yerine getirilmediği için tedbir talebinin reddedilmesi hâlinde veya bu ihtimal dikkate alınarak ilk derece mahkemesinden talepte bulunulmaması durumunda, bölge adliye mahkemesindeki yargılama sırasında yeni delillere dayanılarak tedbir talebinde bulunulması mümkün olmaktadır. Nitekim Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 357. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince ilk derece yargılamasında usûlüne uygun şekilde gösterildiği hâlde incelenmeden reddedilen veya mücbir bir sebeple gösterilmeyen deliller bölge adliye mahkemesince incelenebilmektedir. Bu nedenle, ister ilk defa bölge adliye mahkemesindeki yargılama sırasında tedbir talebinde bulunulsun isterse de ilk derece mahkemesindeki tedbir talebinin reddinden sonra bölge adliye mahkemesindeki yargılama sırasında yeniden tedbir talebinde bulunulsun, ihtiyatî tedbir sebebinin varlığı ve davanın esası yönünden haklılığın yaklaşık ispat ölçüsüyle ispatlanması durumunda bölge adliye mahkemesinin, ihtiyatî tedbire karar verebilmesi gerekir. Her ne kadar bu konuda açık bir düzenleme bulunmasa da gerek ihtiyatî tedbirin amacı gerekse de istinaf başvurusunun kabulü üzerine bölge adliye mahkemesinin davanın esası hakkında inceleme yapabilmesi, bu sonuca varılmasını zorunlu kılmaktadır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 357. maddesinde düzenlenen bölge adliye mahkemesinde yapılamayacak işler arasında, geçici hukukî koruma talep edilemeyeceğine ilişkin bir düzenleme bulunmaması; aynı Kanun'un 360. maddesine göre aksine düzenleme bulunmayan hâllerde, ilk derece mahkemesinde uygulanan yargılama usûlünün bölge adliye mahkemesinde uygulanması da bölge adliye mahkemelerinin de ihtiyatî tedbire karar verebileceğini göstermektedir²⁰.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 360. maddesi gereğince, bölge adliye mahkemesince verilecek ihtiyatî tedbir kararının içeriği ve kapsamı, teminat gösterilmesi, kararın uygulanması ve karara karşı konulması ihtiyatî tedbirlere ilişkin

¹⁹ KURU, El Kitabı, s. 1263; ALANGOYA, H. Yavuz/YILDIRIM, M. Kamil/DEREN YILDIRIM, Nevhis, Medenî Usul Hukuku Esasları, 7. Baskı, İstanbul 2009, s. 405; ÜSTÜNDAĞ, Saim, Medeni Yargılama Hukukunun Esasları, 7. Bası, İstanbul 2000, s. 581; ARSLAN, s. 10; PEKCANİTEZ/ATALAY/ÖZEKES, Usûl, s. 571; ÖZEKES, Pekcanitez Usûl, s. 2462; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 695; GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, s. 723; ERİŞİR, Evrim, Geçici Hukukî Korumanın Temelleri ve İhtiyatî Tedbir Türleri, İstanbul 2013, s. 139; DİRENİSA, s. 99. İhtiyatî tedbir kararlarının işlevi ve ihtiyatî tedbir türleri hakkında detaylı bilgi için bkz.: YILMAZ, Hukuki Himaye, s. 178 vd.; DEREN YILDIRIM, s. 3-4, 80 vd.; ERİŞİR, s. 137 vd., 351 vd.

²⁰ KURU, El Kitabı, s. 1369, dn. 163; ÖZEKES, Pekcanitez Usûl, s. 2261 vd.; ÖZEKES, s. 106-107; ÖZEKES, Yeni Kanun Yolu Sistemi, s. 107; AKKAYA, s. 343 vd.; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 701; KARSLI, s. 735; BOZTAŞ, s. 260; KONURALP, Cengiz Serhat, "6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre İhtiyatî Tedbirler", İÜHFD, C. LXXI, S. 2, Y. 2013, s. 237-238; TAŞPOLAT TUĞSAVUL, s. 351; ALBAYRAK, Adem, Sorularla Hukukta İstinaf El Kitabı, 3. Bası, Ankara 2017, s. 34.

genel hükümlere göre yapılacaktır²¹.

3. Davanın Bölge Adliye Mahkemesinde Görülmesi Sırasında İhtiyatî Tedbir Kararı Verilmesi

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 390. maddesinin birinci fıkrasına göre ihtiyatî tedbir, dava açıldıktan sonra ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilir. Davanın görüldüğü mahkemeden başka bir mahkemenin verdiği ihtiyatî tedbir kararı geçersiz kabul edilmektedir²². İlk derece mahkemesinin kararı üzerine istinaf yoluna başvurulmuş ve bölge adliye mahkemesi istinaf talebini kabul etmişse, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353. maddesine göre, dosyayı ilk derece mahkemesine göndermezse, işin esasına girerek davayı görmeye devam eder. Dava, bölge adliye mahkemesinde görülürken, davanın açıldığı ilk derece mahkemesinden veya dava açılmadan önce esas hakkındaki görevli ve yetkili başka bir ilk derece mahkemesinden ihtiyatî tedbir talebinde bulunulamaz²³. Bu nedenle, bölge adliye mahkemesinde uyuşmazlığın esası hakkındaki yargılama sırasında, ihtiyatî tedbir kararına ihtiyaç duyulduğu hâllerde²⁴, bu talebin davayı gören bölge adliye mahkemesi dışında başka bir mahkemeye yapılması mümkün değildir²⁵. Aynı sonuç, bölge adliye mahkemesinin ilk derece mahkemesi olarak görevli olduğu davalar bakımından da söz konusu olacaktır. Bu durumda da ihtiyatî tedbir talebinin, görevli ve yetkili bölge adliye mahkemesi dışında başka bir mahkemeden talep edilmesi mümkün değildir.

Bölge adliye mahkemesinden ihtiyatî tedbir talebi, sadece bölge adliye mahkemesindeki yargılama sırasında değil, istinaf başvurusu ile birlikte de istenebilir. Farklı sebeplerle ilk derecede ihtiyatî tedbir istenmemiş veya buna ihtiyaç duyulmamış olabilir yahut ilk derecede talep edilen tedbir reddedilmiş ve bu karar kesinleşmiş olabilir. Ancak buna rağmen istinaf aşamasında ilk defa tedbir veya yeniden tedbir talebi ihtiyaç haline gelebilir ve hukukî yarar da bulunabilir. Bu nedenle, bölge adliye mahkemesine istinaf başvurusu yapılmışsa, bu aşamada tedbir talepleri de bölge adliye mahkemesinden talep edilebilir. Zira bu durumda, davaya bakan mahkeme olarak istinaf başvurusu yapılan bölge adliye mahkemesi kabul edilmelidir. İlk derece mahkemesi, kararı vererek dosyadan el çektiği için, davayı gören mahkeme olma sıfatını da

²¹ ÖZEKES, Pekcanitez Usûl, s. 2261-2262; UMAR, Bilge, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Bası, Ankara 2014, s. 1137-1138; BOZTAŞ, s. 260-261; KARSLI, s. 735;

²² KURU, s. 4321; KURU, El Kitabı, s. 1274; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 584; KIRTILOĞLU, S. Serhat, "İhtiyatî Tedbirler Görevli ve Yetkili Mahkeme", Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan C.1, Ankara 2010, s. 1320. Doktrinde bir görüşe göre ise, ihtiyatî tedbir kararı dava henüz açılmadan önce görevsiz mahkeme tarafından verilmişse, bunun verilen ihtiyatî tedbir kararının mutlak suretle geçersizliğine yol açmaması gerektiği; davanın, görevli ve yetkili mahkemede açıldıktan sonra görevli ve yetkili mahkemenin verilen ihtiyatî tedbir kararını şartları bakımından incelemesi ve ihtiyatî tedbir kararı verilmesinde görevsiz mahkemenin bir hatası yoksa bu kararı kaldırmaması gerektiği kabul edilmektedir (KONURALP, s. 234-235; MISTAÇOĞLU, s. 50).

²³ *Akkaya*, aksinin kabulünün geçici hukukî koruma yargılamasının hızlı olması ilkesine aykırılık yaratacağı gibi, çelişkili kararlar verilmesi, mahkemeler arasında yetki sorunu yaşanmasına ve yargıya güvenin azalmasına sebebiyet vereceğini ifade etmektedir (AKKAYA, s. 344).

²⁴ Özekes bazı durumlarda, özellikle ilk derece mahkemesinin kararından sonra taraflardan birinin dava konusuyla ilgili özel bir çabaya girmesi durumunda ihtiyatî tedbir bakımından özel bir zorunluluk ve somut bir hukukî yarar ortaya çıkabileceğine vurgu yapmıştır (ÖZEKES, s. 107).

²⁵ UMAR, s. 1137-1138; AKKAYA, s. 344.

yitirmektedir²⁶.

Bununla birlikte, ilk derece mahkemesinin kararı ile istinaf yoluna başvuru arasında geçen sürede, tedbirin hangi mahkemeden talep edilmesi gerektiği konusunda doktrinde görüş farklılıkları bulunmaktadır²⁷. Bir görüş, ilk derece mahkemesi kararının tebliğinden sonra ilk derece mahkemesi nihaî kararını vererek dosyadan elini çektiği için henüz istinaf dilekçesi verilmemiş olsa bile, ihtiyatî tedbir talebinin bölge adliye mahkemesine yapılması gerektiğini savunmaktadır²⁸. Diğer bir görüş ise, ilk derece mahkemesinin dosyadan elini çekmesinden sonra, istinafa başvurulmasından önce, hatta dosyanın bölge adliye mahkemesine ulaşmadığı sürece görevli mahkemenin, kararı veren mahkeme olduğunu kabul etmektedir. Bu görüş, istinaf yoluna başvurulmadığı, hatta dosya bölge adliye mahkemesine ulaşmadığı sürece bölge adliye mahkemesinin ihtiyatî tedbir konusunda görevli hâle gelmeyeceğini kabul etmektedir²⁹. Bu konuda kanun boşluğu bulunduğunu kabul eden *Yılmaz* da, görevli mahkemenin dosya kanun yolu çerçevesinde başka bir mahkemeye intikal etmediği sürece, nihaî kararı vermiş mahkeme olması gerektiğini kabul etmektedir³⁰. Kanaatimce burada ilk görüşe üstünlük tanımak gerekir. Öncelikle, ilk derece mahkemesi nihaî kararını vererek dosyadan elini çekmiş ve davaya bakmakta olan mahkeme sıfatını yitirmiştir. Diğer taraftan, nasıl ki dava açmadan önce ihtiyatî tedbir talebi esas hakkında görevli ve yetkili mahkemeden istenebiliyorsa, ilk derece mahkemesi nihaî kararını verdikten sonra, bu karara başvurulabilecek yol istinaf olduğuna göre, ihtiyatî tedbir talebinin de bölge adliye mahkemesinden talep edilmesi gerekir. Dava açılmadan önce, tedbir talebi davayı görmekte görevli ve yetkili mahkemeden talep edildiğine göre, istinaf aşamasına gelmiş bir davada da istinaf başvurusu yapılmadan önceki dönemde ihtiyatî tedbir talebinin bölge adliye mahkemesinden talep edilmesi gerekir. Zira davayı görmeye devam edebilecek tek mahkeme, bu aşamada bölge adliye mahkemesidir. Aksi takdirde, nihaî kararı veren mahkeme tedbir talebi hakkında karar vermeden önce, bu kez karara karşı istinaf yoluna başvurulması durumunda nihaî kararı veren mahkemenin vereceği tedbir kararı da geçersiz sayılacaktır.

İstinaf başvurusu yapılmadan önce, bölge adliye mahkemesinden tedbir talebinde bulunabileceği kabul edildikten sonra, bölge adliye mahkemesinin tedbir talebini kabul etmesi hâlinde, talepte bulunanın bu kararın uygulanmasını talep etmesi

²⁶ AKKAYA, s. 344.

²⁷ *Tuncer Kazancı*, kanun yolu aşamasında ihtiyatî tedbir kararına ihtiyaç duyulması halinde, İİK m. 36'un etkin uygulanması durumunda aynı sonuca ulaşılacağını, söz konusu düzenlemenin ihtiyatî tedbir ile aynı amaca hizmet ettiğini kabul etmektedir (TUNCER KAZANCI, İdil, "Yargı Kararları ve 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde İhtiyati Tedbirlere İlişkin Bazı Sorunlar", MİHDER, C. 8, S. 23, 2012/3, s. 89, 94-95). İİK m. 36'daki düzenleme cebri icranın durdurulmasına yönelik geçici hukukî korumalardan olduğu için oldukça sınırlı bir etkiye sahiptir. Hâlbuki ihtiyatî tedbire duyulan ihtiyacın çeşitliliği ve ihtiyatî tedbirin türleri dikkate alındığında, İİK m. 36'nın her durumda yeterli koruma sağlaması mümkün değildir.

²⁸ UMAR, s.1138; AKKAYA, s. 344; KONURALP, s. 238; AYER, s. 95; TUNCER KAZANCI, s. 94 dn. 67; MİSTAÇOĞLU, s. 54.

²⁹ ÖZEKES, Pekcanitez Usûl, s. 2470.

³⁰ YILMAZ, HMK Şerhi, s. 3543. BAM'ın göreve başlamasından önceki dönemde de aynı şekilde bkz.: YILMAZ, Ejder, "Dosyadan El Çeken Mahkemenin Kanun Yolu Aşamasında Bulunan Davada İhtiyati Tedbir Verme Yetkisi", MİHDER, C. 5, S. 13, 2009, s. 219-220.

ve ayrıca ilk derece mahkemesinin vermiş olduğu karara karşı istinaf başvurusunda da bulunulması gerekir. Talepte bulunanın, ilk derece mahkemesinin vermiş olduğu kararına karşı istinaf başvurusunda bulunmayı, tedbiri tamamlayıcı merasim olarak kabul etmek gerekecektir. Tedbir talebinde bulunan taraf, böylelikle ilk derece mahkemesinin verdiği kararın kaldırılmasını ve talebi doğrultusunda davanın esası hakkında karar verilmesini talep etmektedir. Bölge adliye mahkemesinin tedbir talebini kabul etmesinden sonra, süresinde tedbir kararının uygulanması talep edilmezse ve nihai karara karşı istinaf yoluna gidilmezse, tedbirin kendiliğinden kalktığı kabul edilmelidir.

4. Bölge Adliye Mahkemesinin Verdiği İhtiyatî Tedbir Kararının Denetlenmesi

Bölge adliye mahkemesinde ihtiyatî tedbir talebi hakkındaki karar, karşı taraf dinlenilerek verilmişse bu karara karşı itiraz yoluna gidilemez. Zira tüm itiraz sebeplerinin ihtiyatî tedbir hakkında karar verilen duruşmada ileri sürülmesi ve bölge adliye mahkemesinin de itiraz sebeplerini dikkate alarak bir karar vermesi gerekir. Bununla birlikte, ihtiyatî tedbir hakkındaki karar karşı tarafı dinlemeden verilmişse, karşı taraf bu karara karşı itiraz edebilir (m. 394). Bölge adliye mahkemesinin doğrudan verdiği ihtiyatî tedbir kararlarına itiraz da yine, ihtiyatî tedbir kararını veren davanın görüldüğü bölge adliye mahkemesine yapılır.

Bölge adliye mahkemesinin gerek taraf dinlenilerek vermiş olduğu tedbir kararı ile gerekse karşı taraf dinlenmediği için yapılan itiraz üzerine vermiş olduğu kararlarına karşı kanun yoluna başvurunun mümkün olup olmadığı ayrıca değerlendirilmelidir. Burada kararı veren bölge adliye mahkemesi olduğu için, bu kararlara karşı kanun yolu olarak ancak temyiz yoluna başvuru söz konusu olabilir. Bölge adliye mahkemesinin ilk derece mahkemesi olarak görev yaptığı davalarda da verilen kararlara karşı ancak temyiz yoluna gidilebilmektedir (m. 361). Bununla birlikte Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 362. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde, bölge adliye mahkemelerinin geçici hukukî koruma hakkında verdiği kararlara karşı temyiz yoluna gidilemeyeceği konusunda açık düzenleme bulunmaktadır. Bu açık düzenleme dikkate alındığında, bölge adliye mahkemesindeki yargılama sırasında verilen tedbir kararlarına karşı temyiz yoluna gidilemeyeceği ileri sürülebilir³¹. Ancak bu konuda bir değerlendirme yapılırken, kanun koyucunun amacı ve tedbir kararlarına karşı kanun yoluna başvuruyu mümkün kılan düzenlemeleri dikkate alınmalıdır.

Öncelikle Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile birlikte ihtiyatî tedbir kararlarına karşı kanun yoluna başvurma imkânı getirilmiştir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nu ile ihtiyatî tedbirlere ilişkin getirilen düzenlemeler dikkate alındığında, kanun koyucunun ihtiyatî tedbirler konusunda mutlaka bir denetim istediği açıktır³². Bu nedenle bu hususta

³¹ Bu doğrultuda bkz.: ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 637, 711; YAVAŞ, Murat, "Bölge Adliye Mahkemesinin Göreve Başlamasından Sonra Medeni Usul Hukukunda Temyiz", MİHBİR 15. Antalya Toplantısı, 6-7 Ekim 2017, Ankara 2018, s. 247; ALBAYRAK/ARSLAN, s. 67; ALBAYRAK, s. 35; MİSTAÇOĞLU, s. 77; BOZTAŞ, s. 262; KATAYIFÇI, Derya Ece, Yargı Kararları Işığında Medeni Usul Hukukunda İstinaf, Ankara 2020, s. 78.

³² *Ars/lan*, Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile ihtiyatî tedbir kararlarının denetiminin önünün açılarak ihtiyatî tedbire ilişkin hükümlerin sözüne ve özüne uygun şekilde uygulanmasının, bu geçici korumanın kötüye kullanılmasının engellenmesinin ve farklı mahkemelerin farklı yöndeki uygulamalarının önüne geçilmesinin amaçlandığını ifade sürmüştür (ARSLAN, s. 16).

yapılacak değerlendirme, bölge adliye mahkemesindeki yargılama sırasında tedbirler hakkında verilen kararların da denetiminin mümkün olduğu yönünde olmalıdır. Doktrinde de mahkemelerin ihtiyatî tedbirler hakkında verdikleri kararların denetime açık olması gerektiği yönündeki görüşler ve bu görüşlerin gerekçeleri³³, aynı şekilde bölge adliye mahkemesindeki yargılama sırasında verilen ihtiyatî tedbir kararlarının denetimi bakımından da geçerlidir. Burada bölge adliye mahkemelerinin toplu mahkeme olduğu ve üst derece mahkemesi olması sebebiyle tedbir kararları hakkında verdiği kararların kesin olması gerektiği ileri sürülebilir. Ancak, asliye ticaret mahkemeleri de birçok uyuşmazlıkla davayı heyet olarak görmektedir (5235 sayılı Kanun m. 5/3) ve asliye ticaret mahkemesinin heyet olarak verdiği tedbir talebi hakkındaki kararlarına karşı da kanun yoluna başvuru imkânı bulunmaktadır. Bu nedenle kararın heyet tarafından verilmiş olması karara karşı denetimin yapılamayacağı sonucunu doğurmaz. Yine, kanun koyucu Yargıtay'ın ilk derece mahkemesi olarak gördüğü davalarda verilen kararlara karşı dahi temyiz yoluna başvuru imkânını kabul etmiştir (Örneğin, HMK m. 47). Üst mahkeme tarafından kararın verilmesi kararın denetimine engel olmayacağı için, bölge adliye mahkemesinde görülen dava sırasında ihtiyatî tedbir talepleri ile ilgili (yani, m. 391/3 ve 394/5 gereğince) verilen kararlara karşı da temyiz yoluna başvurunun mümkün

³³ Doktrinde *Yılmaz* olması gereken hukuk bakımından mahkemelerin, ihtiyatî tedbir talepleri hakkında verdikleri her türlü kararın denetiminin yapılması gerektiğini kabul etmektedir (YILMAZ, HMK Şerhi, s. 3561). Ayrıca *Yılmaz* Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce, hâkimlerin de yanılabilceğini, hâkimin verdiği her türlü karar bakımından yanılıp yanılmadığının denetlenmesinin adalet dağıtım işlevi bakımından çok büyük önem gösterdiğini, hâkimlerin kararlarının da sıkı denetime tabî olması gerektiğini belirterek Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlükte olduğu döneme ilişkin tedbir talepleri hakkında verilen kararlarının denetimine ilişkin çözüm önerilerinde bulunmuştur (YILMAZ, Hukukî Himaye, s. 930 vd.). *Yıldırım* da, ihtiyatî tedbir kararlarının bir üst derece mahkemece denetiminin mümkün olmamasının uygulamada sıklıkla yakınılan bir durum olduğunu; bu durumun, kural olarak her türlü mahkeme kararının denetime açık tutulmasını emreden hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığını ve ihtiyatî tedbirlere ilişkin kararın erken dönemde (yani esas hakkında karar verilmeden önce) denetime tabi tutulmasının, bireylere etkin hukukî koruma sağlanmasını güçlendireceğini ve ayrıca uygulamada keyfi ve hukuka aykırı karar verilmesi ihtimalini azaltacağını belirtmiştir (YILDIRIM, s. 4). *Deren Yıldırım* da, ihtiyatî tedbir kararlarına karşı etkili bir kanun yolunun bulunmamasını eleştirmiş ve geçici hukukî korumanın etkinliğinin sağlanmadığı durumlarda hukukî korumadan söz edilemeyeceğini, hukuk devletinde keyfi kararlar verilmesinin önlenmesi gerektiğini ifade etmiştir (DEREN YILDIRIM, s. 175; Deren Yıldırım N., İstinafa Başvuru Şartları, MİHBİR 15. Antalya Toplantısı, 6-7 Ekim 2017, Ankara 2018, s. 26). *Taşpınar Ayvaz* da, BAM'ın göreve başlamasından önce de HMK m. 391 ve 394'te ifade edilen kanun yolunun, temyiz olarak anlaşılması gerektiğini, geçici hukukî korumaların denetimini sağlayacak yorumun tercih edilmesi gerektiğini kabul etmiştir (TAŞPINAR AYVAZ, s. 470). *Albayrak* da hak arama hürriyeti kapsamında, bir karara karşı kanun yoluna başvuru imkânı bulunup bulunmadığı noktasında tereddüt yaşandığında, hak arama hürriyeti ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi göz önünde bulundurularak bir değerlendirme yapılması gerektiğini ve kanun yoluna başvurunun önünün açılmasının yerinde olacağını ifade etmiştir. Ancak yazar bu ihtimalde bölge adliye mahkemesinin kararına karşı temyiz yoluna gidilemeyeceğini kabul etmektedir (ALBAYRAK, s. 32, 35. Aynı şekilde bkz.: ALBAYRAK/ARSLAN, s. 65, 67). BAM'ın göreve başlamasından önce, ihtiyatî tedbir kararlarına karşı başvuru yolu hakkında doktrindeki tartışmalar ve Yargıtay uygulaması ile bu konuda verilen içtihadı birleştirme kararı (YİBHKG, 21.2.2014 T., 2013/1 E., 2014/1 K. (17.04.2014 T., RG, S. 28975) hakkında detaylı inceleme için bkz.: SARISÖZEN, M. Serhat, "İhtiyatî Tedbir Kararlarına Karşı Başvuru Yolu ve İctihadı Birleştirme Kararı", Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ'e Armağan, DEÜHFD, C. 16, Özel Sayı 2014, s. 1321 vd.; KARADEMİR, Dilek, "İhtiyatî Tedbir Hakkındaki Kararların Temyizi ve 2013/1E., 2014/1 K.Sayıli İctihadı Birleştirme Kararı", TAAD, Y. 7, S. 26, Nisan 2016, s. 440 vd.

olduğu kabul edilmelidir.

Diğer taraftan Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 391. maddesinin üçüncü fıkrasında, ihtiyatî tedbir talebinin reddi kararına karşı *kanun yoluna* başvurulabileceği düzenlenmiştir. Söz konusu fıkra 7251 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle ayrıca, yüzüne karşı aleyhine ihtiyatî tedbir kararı verilen tarafın da *kanun yoluna* başvurulabileceği açıkça kabul edilmiştir. Yine aynı Kanun'un 394. maddesinin beşinci fıkrasında, ihtiyatî tedbir kararlarına itiraz üzerine verilen kararlara karşı da *kanun yoluna* başvurulabileceği düzenlenmiştir. Dikkat edilirse her iki hükümde de "*istinaf yoluna başvurulabileceği*" denilmemiş; "*kanun yoluna başvurulabileceği*" ifade edilmiştir. Kanun koyucunun bu tercihinin bilinçli olduğu kabul edilmelidir. Bu nedenle, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 391 ve 394. maddelerinde kanun yolu ile ifade edilenin, her durumda istinaf kanun yolu olduğu sonucuna varılmaması gerekir. Söz konusu düzenlemeler de dikkate alındığında, bölge adliye mahkemesinde görülen yargılama sırasında tedbir talepleri ile ilgili verilen kararlara karşı kanun yoluna, yani temyiz yoluna gidilebileceği kabul edilmelidir³⁴. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda değişiklikler yapılmasını öngören 7251 sayılı Kanun'la 391. maddenin üçüncü fıkrasında yapılan değişikliğin gerekçesinde de "*Kanunun 394 üncü maddesinde karşı taraf dinlenmeden verilen ihtiyati tedbir kararına karşı, öncelikle kararı veren mahkemeye itiraz edebileceği, itirazın reddi halinde kanun yoluna başvurulabileceği hüküm altına alınmıştır. Ancak yüzüne karşı aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın, bu karara karşı itiraz veya kanun yoluna başvurma imkânını düzenleyen bir hüküm bulunmamaktadır. Bu durum hakkaniyete aykırı ve hak arama hürriyetini ihlal eden uygulamalara sebebiyet vermektedir. Düzenlemeyle, yüzüne karşı aleyhinde ihtiyati tedbir kararı verilen tarafa da kanun yoluna başvurma imkânı tanınarak yaşanan sorunların önlenmesi amaçlanmaktadır...*" denilerek, yüzüne karşı aleyhine ihtiyatî tedbir kararı verilen tarafa da karara karşı kanun yoluna başvuru hakkının açıkça düzenlenmesi hakkaniyete aykırı ve hak arama hürriyetini ihlâl eden uygulamaların giderilmesi amacıyla tanındığı ifade edilmiştir.

Bu nedenlerle, bölge adliye mahkemesinde görülen yargılamada da bölge adliye mahkemesinin tedbir talebini reddetmesi veya gerek yüze karşı verilen tedbir kararlarına karşı gerekse de tedbir kararına karşı itiraz üzerine verilen kararlara karşı temyiz yoluna gidilebilmesi kabul edilmelidir. Bölge adliye mahkemesinin ilk derece mahkemesi olarak görev yaptığı davalarda da ihtiyati tedbir talepleri ile ilgili kararlarına karşı aynı şekilde, temyiz yoluna gidilebilmelidir (m. 391/3; m. 394/5). Bölge adliye mahkemesinin kararına karşı temyiz yoluna gidildiği takdirde Yargıtay, temyiz incelemesi neticesinde bölge adliye mahkemesinin yerine geçerek bir karar veremez; sadece temyiz denetimi

³⁴ AKKAYA, s. 114. Özekes eğer doğrudan istinaf mahkemesince bir geçici hukukî koruma kararı verilirse, bu durumda temyize gidilebilecek mi sorusuna, Yargıtay'ın adeta istinaf imcelemesi yapar şekilde bu kararları inceleyebilmesi gerektiğini, aksi takdirde ilk derece verilen geçici hukukî koruma kararları denetime açıkken istinaf aşamasında verilen geçici hukukî koruma kararlarına karşı bu yol kapatılmış olacağını, bunun da düzenlemenin amacına uygun olmayacağını ifade etmiştir (ÖZEKES, Yeni Kanun Yolu Sistemi, s. 110). Karş.: ÖZEKES, s. 107; ÖZEKES, Pekcanitez Usûl, s. 2263. Kanun koyucunun ihtiyatî tedbir talepleri hakkında verilen kararların denetimsiz kalmaması için henüz Bölge Adliye Mahkemeleri kurulmadan da ilgili hükmün işletilebilmesi için bir üst kavram olarak "*kanun yolu*" kavramının kullanılmasının bilinçli bir tercih olduğu yönünde bkz.: SARISÖZEN, s. 1346.

yapabilir³⁵. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 362. maddesindeki bölge adliye mahkemelerinin geçici hukukî korumalar hakkında verdiği kararlara karşı temyiz yoluna gidilemeyeceği şeklindeki düzenlemenin de ilk derece mahkemelerinin ihtiyatî tedbirler hakkında verilen kararlara karşı yapılan istinaf başvurusu üzerine bölge adliye mahkemelerince verilen kararlara sınırlı olduğu kabul edilmelidir.

Bölge adliye mahkemeleri tarafından verilen ihtiyatî tedbirlerin teminat karşılığında değiştirilmesi veya kaldırılmasına ilişkin Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 395. maddesi ile durum ve koşulların değişmesi sebebiyle tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılmasını sağlayan aynı Kanun'un 396. maddesi bölge adliye mahkemesinde yapılan yargılama sırasında da uygulama alanı bulacaktır. Buna göre, aleyhine tedbir kararı verilen taraf söz konusu hükümler çerçevesinde tedbirin değiştirilmesini veya tamamen kaldırılmasını talep edebilecektir. Bölge adliye mahkemesinin bu talepler hakkında vereceği kararlar kesindir³⁶. Zira her iki hükümde de itiraz hakkında verilen kararlara karşı kanun yoluna başvuruyu düzenleyen 394. maddenin beşinci fıkrasına atıf yapılmamıştır. Bu durumlarda esasında ihtiyatî tedbirin varlığı ve özülü ilgili bir karar verilmemekte (m. 395); ya da inceleme maddi koşullarla ilgili olduğundan (m. 396), her iki hâl için de kanun yoluna başvuru kabul edilmemiştir³⁷. Temyiz yoluna ancak, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 391. maddesinin üçüncü fıkrası ile 394. maddenin beşinci fıkrasında belirtilen kararlara karşı gidilebilir.

SONUÇ

İhtiyatî tedbir talebine ihtiyaç, davanın açılmasından önce doğabileceği gibi ilk derece mahkemesindeki veya bölge adliye mahkemesindeki yargılama sırasında oluşabilir. Dava açılmadan önce veya dava sırasında ihtiyatî tedbir taleplerinin reddi kararlarına karşı yapılan istinaf başvuruları kabul edilirse, koşullarının gerçekleşmesi hâlinde bölge adliye mahkemeleri, tedbir talebi hakkındaki red kararını kaldırıp, bizzat ihtiyatî tedbire karar verebilirler. Bölge adliye mahkemesinin verdiği karara karşı temyiz yoluna gidilemez. Ancak bölge adliye mahkemesi tedbir talebini karşı tarafı dinlemeden vermişse, bu karara karşı itiraz edilebilir. Esas hakkında dava açıldıktan sonra itiraz hakkında, davaya bakan mahkeme karar verir. Bu nedenle, bölge adliye mahkemesinin karşı tarafı dinlemeden verdiği tedbir kararına karşı da davayı gören ilk derece mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz üzerine mahkeme tedbir kararını kaldırabilir veya değiştirebilir. Bu karara karşı da istinaf yoluna gidilebilir. İstinaf başvurusu üzerine, bölge adliye mahkemesinin verdiği karar kesindir.

Bölge adliye mahkemesinin ilk derece mahkemesi olarak uyuşmazlığı gördüğü veya istinaf başvurusunun kabulü üzerine ilk derece mahkemesinin kararını kaldırıp işin

³⁵ Karş.: ÖZEKES, Yeni Kanun Yolu Sistemi, s. 110. BAM'ın göreve başlamasından önce tedbir kararına karşı temyiz başvurusu üzerine Yargıtay'ın, ilk derece mahkemesinin yerine geçerek karar vermemesi gerektiği yönünde bkz.: ARSLAN, s. 16.

³⁶ KURU/AYDIN, s. 472; ÖZEKES, Pekcanitez Usûl, s. 2536, 2540; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, Usûl, s. 589; GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, s. 737; YILMAZ, HMK Şerhi, s. 3578; KARSLI, s. 741-742; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s.712-713; MISTAÇOĞLU, s. 96, 98; AYER, s. 149; ARSLAN, s. 21; ARAS, s. 76-77; KAPLAN, Mikail Bora, Sinai Mülkiyet Kanunu'nda İhtiyatî Tedbirler, İstanbul 2018, s. 160.

³⁷ ARSLAN, s. 21.

esasını görmeye başladığı hâllerde de ihtiyatî tedbir bölge adliye mahkemesinden talep edilebilir. Bölge adliye mahkemesi, karşı tarafı dinlemeden tedbir kararını kabul etmişse, bu karara karşı itiraz edilebilir ve itiraz yine kararı veren bölge adliye mahkemesine yapılır. İtiraz üzerine verilen karar ile karşı taraf dinlenilerek tedbir kararı verilmişse yahut bölge adliye mahkemesi tedbir talebini reddetmişse, bu kararlara karşı temyiz yolunun açık olduğu kabul edilmelidir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda ihtiyatî tedbir talepleri hakkındaki kararların denetimine yönelik düzenlemeleri buna imkân verdiği gibi, etkin hukukî korumanın sağlanması, keyfi ve hukuka aykırı kararların verilmesinin önlemesi bakımından da bu sonucun kabulü gerekir.

Bölge adliye mahkemeleri tarafından verilen ihtiyatî tedbirlerin teminat karşılığında veya durum ve koşulların değişmesi sebebiyle değiştirilmesi veya kaldırılması mümkündür. Ancak bu kararlara karşı kanun yoluna başvurulması mümkün değildir.

KAYNAKÇA

AKİL, Cenk, İstinaf Kavramı, Ankara 2010.

AKKAYA, Tolga, Medenî Usûl Hukukunda İstinaf, Ankara 2009.

AKKAYA, Tolga, “İstinaf İncelemesi Sonunda İlk Derece Kararının Kaldırılması ve Dosyanın İlk Derece Mahkemesine Gönderilmesi”, MİHBİR 15. Antalya Toplantısı, 6-7 Ekim 2017, Ankara 2018, s. 115-181.

AKTEPE ARTIK, Sezin, Medeni Usul Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı, Ankara 2014.

ALANGOYA, H. Yavuz/YILDIRIM, M. Kamil/DEREN YILDIRIM, Nevhis, Medenî Usul Hukuku Esasları, 7. Baskı, İstanbul 2009.

ALBAYRAK, Adem, Sorularla Hukukta İstinaf El Kitabı, 3. Bası, Ankara 2017.

ALBAYRAK, Adem/ARSLAN, Cihat, Hukukta İstinaf Uygulaması, Ankara 2016.

ARAS, Bahattin, “İhtiyatî Tedbir Ve Delil Tespiti Kararlarına İtiraz Ve Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanun Tasarısının Bu Konuda Getirdiği Yenilikler”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 3, S. 20, Y. 2008, s.67-80.

ARSLAN, Ramazan, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Geçici Hukuki Korumalar Konusunda Getirdiği Yenilikler”, Bankacılar Dergisi, Özel Sayı, 2013, s. 7-27.

ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TAŞPINAR AYVAZ, Sema/HANAĞASI, Emel, Medenî Usul Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2020.

ATALI, Murat/ERMENEK, İbrahim/ERDOĞAN, Ersin, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 3. Bası, Ankara 2020.

AYER, Burak “İhtiyatî Tedbir Kararına Karşı Başvurma Yolları”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2020.

BOZTAŞ, Nevzat, Türk Medeni Usul Hukukunda İstinaf, İstanbul 2020.

BUDAK, Ali Cem/KARAASLAN, Varol, Medenî Usul Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2020.

DEREN YILDIRIM, Nevhis, Haksız Rekabet Hukuku ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukukunda İhtiyatî Tedbirler, 2. Bası, İstanbul 2002.

DEREN YILDIRIM, Nevhis, “İstinafa Başvuru Şartları”, MİHBİR 15. Antalya Toplantısı, 6-7 Ekim 2017, Ankara 2018, s. 17-37 (İstinafa Başvuru).

DİRENİSA, Efe, İhtiyatî Tedbir Kararına Muhalefet Düzenlemesinin (HMK m. 398) İptal Edilmesi ve İptal Kararının Sonuçları Hakkında Bir Değerlendirme, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, C.11, S. 25, Y. 2019, s. 97-175.

ERİŞİR, Evrim, Geçici Hukukî Korumanın Temelleri ve İhtiyatî Tedbir Türleri, İstanbul 2013.

GÖRGÜN, Şanal/BÖRÜ, Levent/TORAMAN, Barış/KODAKOĞLU, Mehmet, Medenî Usûl Hukuku, 9. Bası, Ankara 2020.

HANAĞASI, Emel, Medeni Yargılama Hukukunda Silahların Eşitliği, Ankara 2016.

KAPLAN, Mikail Bora, Sınai Mülkiyet Kanunu’nda İhtiyatî Tedbirler, İstanbul 2018.

KARADEMİR, Dilek, İhtiyati Tedbir Hakkındaki Kararların Temyizi ve 2013/1E.,2014/1 K.Sayıli İçtihadı Birleştirme Kararı, TAAD, Y. 7, S. 26, Nisan 2016, s. 429-460.

KARSLI, Abdürrahim, Medeni Muhakeme Hukuku, 5. Bası, İstanbul 2020.

KATAYIFÇI, Derya Ece, Yargı Kararları Işığında Medeni Usul Hukukunda İstinaf, Ankara 2020.

KIRTILOĞLU, S. Serhat, “İhtiyati Tedbirler Görevli ve Yetkili Mahkeme”, Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağın C.1, Ankara 2010.

KONURALP, Cengiz Serhat, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre İhtiyati Tedbirler, İÜHFD, C. LXXI, S. 2, Y. 2013, s. 225-274.

KURU, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. IV, 6. Bası, İstanbul 2001.

KURU, Baki, Medenî Usul Hukuku El Kitabı, C. II, Ankara 2020 (El Kitabı).

KURU, Baki/AYDIN, Burak, Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, 4. Bası, Ankara 2020.

MERAKLI YAYLA, Deniz, Medeni Usul Hukuku'nda İstinaf Kanun Yolunda Yeniden Tahkikat Yapılması, Ankara 2013.

MISTAÇOĞLU, Yasemin, Medeni Usul Hukukunda İhtiyati Tedbir Yargılaması, İstanbul 2020.

ÖZEKES, Muhammet, “İstinaf İncelemesi Sonunda Verilecek Kararlar”, MİHBİR 15. Antalya Toplantısı, 6-7 Ekim 2017, Ankara 2018, s. 85-112.

ÖZEKES, Muhammet, İcra-İflas Hukukunda İhtiyati Haciz, Ankara 1999 (İhtiyati Haciz).

ÖZEKES, Muhammet, Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı, Ankara 2003 (Hukuki Dinlenilme Hakkı).

ÖZEKES, Muhammet, Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku, 15. Bası, İstanbul 2017 (Pekcanitez Usûl).

ÖZEKES, Muhammet, 100 Soruda Medenî Usûl Hukukunda Yeni Kanun Yolu Sistemi İstinaf ve Temyiz, 3. Bası, Ankara 2016 (Yeni Kanun Yolu Sistemi).

ÖZKÖK, Süleyman, İhtiyati Tedbirler, Ankara 2002.

ÖZTEK, Selçuk/TAŞPINAR AYVAZ, Sema/KALE, Serdar, Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değışiklik Yapılması Hakkında 20 Mart 2020 Tarihli Kanun Teklifi’ne İlişkin Bazı Açıklamalar ve Kanun Teklifinin Değerlendirilmesi, TBBD 2020, S.149, s. 77-152.

PEKCANITEZ, Hakan, “Hukuki Dinlenilme Hakkı”, Prof. Dr. Seyfullah Edis’e Armağın, İzmir 2000.

PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Değışiklik Yapılmasına Dair 7251 Sayılı Kanun Hakkında Değerlendirme”, TBBD 2020, S. 150, s. 247-299.

PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet, Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı, 8. Bası, İstanbul, 2020 (Usûl).

SARISÖZEN, M. Serhat, “İhtiyati Tedbir Kararlarına Karşı Başvuru Yolu ve İçtihadı Birleştirme Kararı”, Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ’e Armağan, DEÜHFD, C. 16, Özel Sayı 2014, s. 1321-1350.

SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral, Türk Medeni Yargılama Hukuku, İzmir 2013.

TANRIVER, Süha, “Hukuk Yargısı (Medeni Yargı) Bağlamında Adil Yargılanma Hakkı”, TBBD, S. 53, Y. 2004, s. 191-215.

TAŞPOLAT TUĞSAVUL, Melis, “İstinaf İncelemesi Sonucunda Verilebilecek Kararlar”, TBBD, S. 134, Y.2018, s. 313-354.

TAŞPINAR AYVAZ, Sema, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun (HMK) Zaman Bakımından Uygulanması, Ankara 2013.

TUNCER KAZANCI, İdil, “Yargı Kararları ve 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde İhtiyati Tedbirlere İlişkin Bazı Sorunlar”, MİHDER, C. 8, S. 23, 2012/3, s. 75-126.

TUNÇ YÜCEL, Müjgan, HMK Uyarınca Tahkimde İhtiyati Tedbir ve Delil Tespiti, Ankara 2013.

UMAR, B., Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Ankara 2014.

ÜSTÜNDAĞ, Saim, İhtiyatî Tedbirler, İstanbul 1981 (Tedbirler).

ÜSTÜNDAĞ, Saim, Medeni Yargılama Hukukunun Esasları, 7. Bası, İstanbul 2000.

YAVAŞ, M., “Bölge Adliye Mahkemesinin Göreve Başlamasından Sonra Medeni Usul Hukukunda Temyiz”, MİHBİR 15. Antalya Toplantısı, 6-7 Ekim 2017, Ankara 2018, s. 237-307.

YILDIRIM, M. Kamil, Hukuk Devletinin Gereği: İstinaf, İstanbul 2000.

YILMAZ, Ejder, “Dosyadan El Çeken Mahkemenin Kanun Yolu Aşamasında Bulunan Davada İhtiyati Tedbir Verme Yetkisi”, MİHDER, C. 5, S. 13, 2009, s. 213-220.

YILMAZ, Ejder, Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri, C. I, Ankara 2001 (Hukuki Himaye).

YILMAZ, Ejder, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C. III, 3. Bası, Ankara 2017 (HMK Şerhi).